

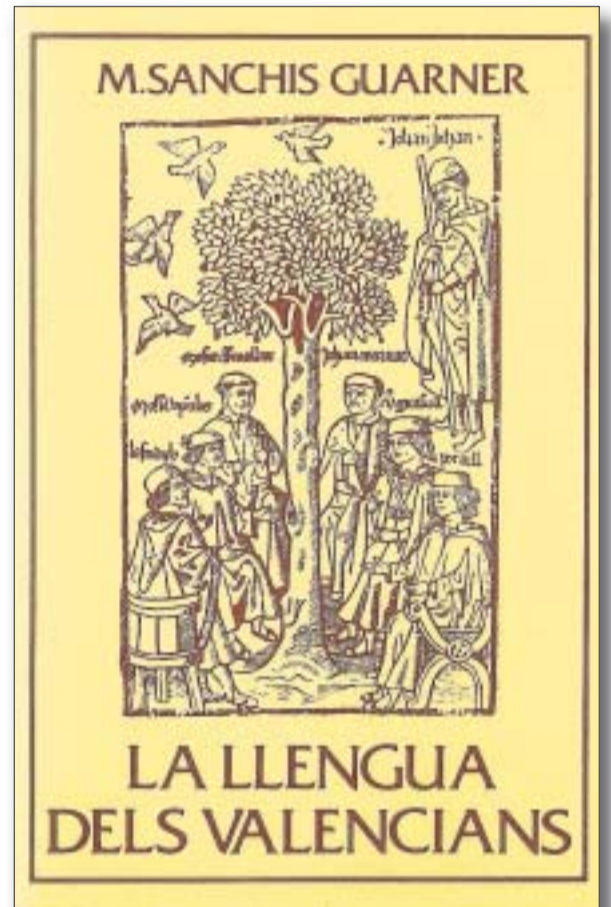
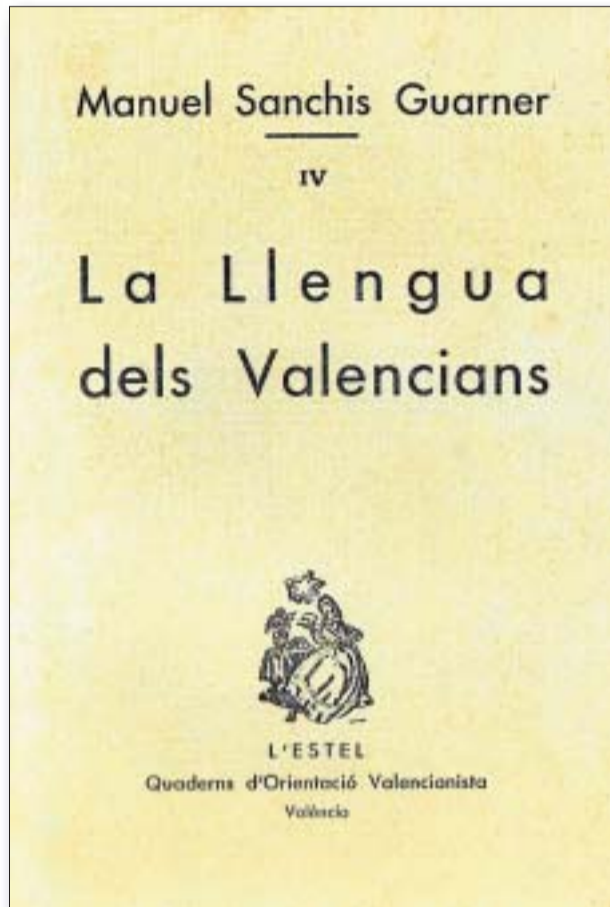
pd

posdata
Suplemento Cultural

Narrativa

Es reedita *Els fills de la mitjanit*, de Salman Rushdie, un clàssic de la literatura anglosaxona contemporània (pàg. 5).

MOLTES REEDICIONS. L'any 1933 aparegué «La llengua dels valencians» a L'Estel (esquerra). La tercera edició (centre), realitzada per Garbí el 1967, i la que ha publicat Tres i Quatre (dreta).

L'obra de Sanchis Guarner, publicada fa 75 anys, mantenia l'esperit de consens valencianista que havia permés arribar a l'acord ortogràfic de Castelló

Tres generacions amb «La llengua dels valencians»

Josep Daniel Climent
Ara fa setanta-cinc anys apareixia a la ciutat de València un llibre que dins de la nostra història lingüística ha resultat decisiu i imprescindible per la difusió d'alguns conceptes relacionats amb la llengua que parlem els valencians. *La llengua dels valencians* va ser publicat per Manuel Sanchis Guarner el 1933, dins de la sèrie Quaderns d'Orientació Valencianista de la Col·lecció L'Estel, dirigida per Adolf Pizcueta. En aquesta col·lecció van aparèixer diverses obres relacionades amb la llengua i cultura dels valencians, com *Concepte doctrinal del valencianisme*, de Joaquim Reig, el *Vocabulari ortogràfic valencià*, de Carles Salvador o *El País Valencià*, de Felip Mateu i Llopis. En una línia semblant, Pizcueta encomanà a Sanchis Guarner la redacció d'un llibre que tractara sobre aspectes bàsics però essencials sobre la llengua dels valencians des del punt de vista més objectiu possible.

Manuel Sanchis Guarner va complir l'encàrrec tan bé com va poder, i en el llibre va inten-

LEVANTE-EMV

L'AUTOR. Manuel Sanchis Guarner escrigué l'obra per encàrrec d'Adolf Pizcueta, director de L'Estel.

tar mantenir una posició eclèctica, sense prendre una postura clara i definida sobre diversos aspectes de la llengua com eren

el seu nom, l'origen o les relacions amb les altres varietats de la llengua catalana. En aquest sentit, el títol de l'obra és bas-

tant simptomàtic dels esforços de Sanchis Guarner per tal de mantenir-se en aquesta posició i, al llarg de tot el llibre, sempre

utilitzarà l'expressió valencià o llengua valenciana per a referir-se a la variant parlada a les nostres terres. Segurament, darrer d'aquest plantejament trobem l'esperit de consens que havia permés arribar a l'acord ortogràfic de Castelló uns mesos abans, i la necessitat existent de difondre aquesta doctrina ortogràfica. Així ho creu Antoni Ferrando quan diu que «*hom acabava d'aconseguir l'acord ortogràfic de Castelló (1932), en què s'eludia el tema de la identitat idiomàtica del valencià, i potser Sanchis Guarner, un dels signants, creié més oportú de no suscitar polèmiques que poguessen ferir les susceptibilitats localistes d'alguns dels signataris, com ara L. Fullana i F. Martínez*».

Ara bé, encara que Sanchis Guarner intentava mantenir una posició suposadament neutral o objectiva, en el moment de parlar de l'extensió i límits de la «nostra llengua», hi realitzava una descripció detallada dels principals dialectes de la llengua catalana, i seguia els autors romanistes a nivell europeu que acceptaven sense cap problema aquesta unitat lingüística.

El llibre va ser molt ben rebut pels sectors valencianistes, ja que, fins aquell moment, no es disposava de cap obra de consulta que recollira un mínim d'informació sobre el valencià i que plantegés alguns dels problemes més candents sobre el tema. Així, *El Camí* (98, 20 de gener de 1934) va publicar un article signat per P.C. —inicials de Peres Cardona, pseudònim

>>

>>

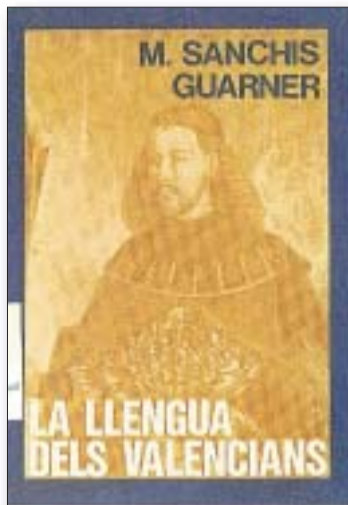
d'Adolf Pizcueta— on constata la necessitat existent en la societat valenciana d'un llibre com el que acabava d'aparèixer, del qual destacava l'objectivitat emprada en la seua redacció: «Un nou quadern de L'Estel que deuen llegir tots els valencians i per supòsit tots els valencianistes és un llibre que sempre tindrà actualitat i que els valencians de totes les contrades i de totes les idees deuen conèixer (...) Un llibre així feia falta».

Teodor Llorente i Falcó, director de *Las Provincias*, sota el pseudònim de Jordi de Fenollar també s'ocupà del llibre des del seu diari en uns termes bastant encomiàstics, i afirmava que estem davant d'«un trabajo muy concienzudamente hecho, en el que sin divagaciones inútiles ni alardes pedantescos se abordan todos los problemas que afectan a nuestra lengua vernácula». Un altre autor que també va ressenyar el llibre va ser E. Martínez Ferrando que col·laborava a *La Veu de Catalunya* enviant una crònica setmanal des de València, i es referia al l'opuscle de Sanchis Guarner afirmant que «constitueix una excel·lent tasca d'informació sobre el tema, que resum totes les teories i arguments històrics i filològics, en els quals recolza l'ús de l'idioma propi». Qui també ressenyarà el llibre serà Carles Salvador en un article a *El Camí* (102, 17 de febrer de 1934), i dirà que es tractava d'«un llibre d'imprescindible lectura i meditació».

Tanmateix, Carles Salvador, no es limitarà a escriure unes paraules elogioses sobre aquest llibre, també li retraurà a l'autor que no manifeste una opinió clara sobre els problemes plantejats, com el nom de la llengua o els seus orígens i, a més, també li discutirà que no considere pròpiament valencianes algunes formes verbals, quan encara s'usaven en algunes comarques castellonenques, o que considere un fenomen valencià la pèrdua de la «d» intervocàlica quan al Maestrat era totalment desconeguda aquesta característica.

El mestre i pedagog Enric Soler i Godes, també des d'*El Camí* (116, 2 de juny de 1934), es referirà a l'aparició de *La llengua dels valencians* i al seu autor, Sanchis Guarner, i remarcarà la seua preparació científica com un element imprescindible per tal d'abordar la problemàtica de l'idioma a València: «Sanchis Guarner és un dels universitaris valencians de més sòlid prestigi —afirma—. La llengua dels valencians és, doncs, fruit d'un treball, un mestratge i un coneixement a fons de la matèria».

Finalment, un altre autor que s'ocupà del llibre de Sanchis Guarner fou Francesc de B. Moll, qui publicà una ressenya al *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana* (vol. XVI, setembre-octubre de 1934) que s'editava a Mallorca. En aquells moments Moll i Sanchis Guarner ja s'havien conegut a Madrid i, a més d'iniciar les tasques preparatò-

ries de l'*Atlas lingüístico de la Península Ibérica*, començaren una relació d'amistat i de treball que s'allargaria tota la seua vida. Moll va realitzar un resum per capítols del llibre, al qual es referia de forma elogiosa. Únicament li retraurà l'excessiva moderació amb què expressa les seues opinions i, sobretot, que no condemne alguns judicis més que discutibles sobre l'origen de la llengua: «Vetaci un excel·lent llibret de divulgació», dirà Moll.

Fuster i «La llengua dels valencians»

Quasi trenta anys després, el 1960, el llibre va ser reeditat per

III Carles Salvador retragué a Sanchis Guarner que no manifestara una opinió clara sobre el nom de la llengua i els seus orígens

III L'obra va ser reeditada per Fuster: Sanchis Guarner va donar una nova orientació al llibre perquè calia reescriure'l «per als valencians de 1960»

Joan Fuster i per l'impressor Francesc Soriano. El 13 de setembre de 1958, Fuster s'adreçà a Sanchis Guarner i li demanà de reeditar aquest opuscle: «*I un fascicle inevitable en la col·lecció hauria de tractar sobre llengua —li deia. M'agradaria, a més, que fosses tu qui l'escrivís. I —encara més— que el títol fos La llengua dels valencians o una cosa tan tàcticament encertada com aquesta. El contingut hauria d'ésser una cosa clara i definida, quant al punt de vista científic i patriòtic, i metòdica i eficaç, quant a les informacions filològiques*». Sanchis Guarner, atesos els canvis socials produïts en aquests anys, l'evolució del pensament dels valencians sobre la llengua pròpia i, sobretot, l'avanç en l'estudi de la llengua des d'un punt de vista científic que s'havia produït des d'aleshores, va considerar oportú fer una nova redacció de l'opuscle. Segurament el canvi més significatiu fou el d'abandonar el to d'objectivitat que mantenia en la primera edició.

En definitiva, calia donar una nova orientació al llibre d'acord amb l'època que s'estava vivint, calia que aquest opuscle tornara a ser «*escrit per als valencians de 1960*». Els objectius, però, continuaven sent bàsicament els mateixos; dissortadament, el temps transcorregut des d'aleshores havia influït de manera ben negativa per a l'estudi del valencià i la seua consideració social. Per això, «*hui com ahir, el propòsit no és altre que despertar-los l'amor (als valencians) per la llengua autòctona aclarint-los-en les idees*», s'afirmava al pròleg. Aquesta intenció sembla que va ser ben entesa per la societat valenciana del moment ja que el llibre va assolir un gran èxit, i l'edició es va esgotar en sis mesos.

La tercera edició de *La llengua dels valencians* va aparèixer el 1967 de la mà de l'editorial Garbí, impulsada per Valerià Miralles, Alfons Cucó i Tomàs Llorens, que també va elegir aquest llibre per encetar la seua aventura editorial. En l'edició de 1967, Sanchis Guarner va ampliar el resum d'història de la llengua des de la Reconquesta fins el segle XX amb nous apartats que van convertir aquesta edició en la, pràcticament, definitiva, encara que el 1972 se'n va realitzar una quarta amb un altre editor, Eliseu Climent, que ha continuat publicant el llibre fins l'actualitat.

En l'actualitat, 75 anys després de la primera edició de *La llengua dels valencians*, amb milers de llibres venuts, havent-se convertit en el llibre que més ha fet per donar una informació clara sobre la llengua i la personalitat del valencià al llarg de la seua història, i havent estat una de les obres que ha contribuït de manera més decisiva a la recuperació d'una consciència nacional entre els valencians, Sanchis Guarner es sentiria ben orgullós del llarg camí recorregut per aquest candorós opuscle que únicament pretenia ensenyar als valencians unes nocions del que era i del que havia estat la seua llengua.

Jesús Jara conta en un llibre aspectes de la seua experiència com a pallaso

Quadern de viatge d'un «clown»

Jesús Jara
Desde mi payaso
Cuadernos de navegación
Edita Proexdra i Escuela de Payasos
Los hijos de Augusto, València, 2008

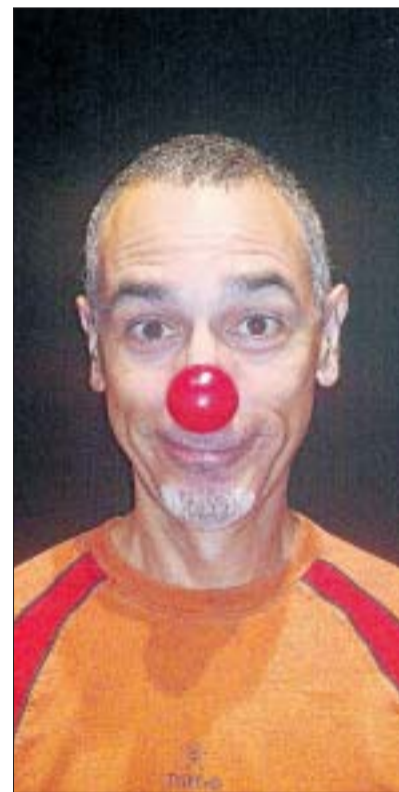
Eduard Ramírez

Dimarts passat Jesús Jara (Madrid, 1957) presentà a Xirivella el llibre *Desde mi payaso. Cuadernos de navegación*. L'autor té una llarga experiència entorn del teatre i el clown, a més d'un vessant públic com a *Traslúcido*, el seu pallaso. «*El llibre està escrit com si jo estiguera de viatge, però és imaginari*», aclareix l'autor, que en alguns casos sí n'aprofita les seues vivències reals. En contrast amb *El Clown, un navegante de las emociones* (2000), tot un ideari teòric de com entén Jara el pallaso, en aquesta obra s'ha posat «*més creatiu i més literari per tal de reflectir l'esperit del pallaso, a través de contes, cartes, poesies, manifestos, històries, pensaments*». Per tastar l'actitud que amara l'obra aquest lema: «*A la victoria, por el abrazo. A la vida, por el amor. Y al entusiasmo por narices*».

Un entusiasme transmés també en la Escuela de Payasos Los hijos de Augusto, que l'autor codirigeix amb Lluna Albert, la il·lustradora que introdueix colors de fantasia alegre en aquest *Desde mi payaso*. «*Nosaltres volem que la gent aprenga a "estar" pallaso. El pallaso és un estat, com el líquid, el sòlid o el gas. O estàs pallaso o estàs en una altra dimensió. I quan la gent aprèn a estar-ho, el que passa és que li succeeixen coses molt divertides, i això provoca el riure de qui l'observa*». I ho volen des d'una pedagogia del plaer, a imatge dels xiquets menuts, que «*tot ho aprenen des de la diversió i el joc. Intentem que la gent es faça adulta també d'eixa manera, amb la base de la confiança en un mateix i una bona autoestima, disfrutant amb els companys*». A més, aquesta formació interessa a un públic molt variat, segons explica Jesús Jara, «*es dona el fenomen que gran part de la gent que s'acosta als cursos i a l'escola no té cap relació ni amb el teatre ni amb l'expressió, és gent normal i corrent, als que els han contat que un curs de clown és una experiència molt divertida, que et millora com a persona, cosa que jo crec. El contacte amb el clown que tenim dins, que és com el xiquet que teníem i que ja no som, ajuda a relacionar-te millor, i acudeixen persones*

de pràcticament totes les professions».

Les cinc edicions publicades del llibre anterior argumenten a favor d'aquest atractiu per al públic, i de l'optimisme de Jara. A més de la curiositat dels lectors, ell espera «*cobrir una necessitat de la gent que estem en el món del clown, de tindre escrits i reflexions actuals, perquè lamentablement no hi ha publicacions sobre aquest ofici*». Així arriba a la reflexió sobre l'aportació social dels pallasos. Jesús opina que la indiscutible n'és «*fer riure, però al voltant d'això hi ha moltes més coses. Pense que la ria-*

ARXIU J. J.

Jesús Jara.

III «El contacte amb el «clown» que tenim dins, que és com el xiquet que teníem i que ja no som, ajuda a relacionar-nos millor»

lla va molt més enllà de l'anècdota de passar-ho bé, està molt associada a la vida. Compleix una funció social molt important, de recuperar moltes energies i un cert optimisme de què tot es pot millorar». Al remat una altra idea del llibre: «*Lo bueno del vacío es que se puede llenar con cosas diferentes*», i si comencem amb unes rialles compartides?